

Hooverjeva akcija proti okupaciji kitajskega ozemlja

Ameriška vlada bo morda poslala bojne ladje v Sangaj, da prepreči japonsko invazijo. Da li se bosta Velika Britanija in Francija pridružili Združenim državam v intervenciji, se sedaj še ne ve.

Sangaj, 27. jan. — Tukajšnja ameriška sila 1.200 pomorščakov je zgradila žične ograje in se pripravila na obrambo tujezemskih kolonij v slučaju, da pride do spopada med Kitajci in Japonci.

Vzdržuje se upanje, da bo admiral Taylor, poveljnik ameriškega brodnjstva v Manili, dospel v Sangaj in vodil ameriške operacije, ali pa admiral Kelly, komandant britske flote v azijskih vodah, ki se sedaj nahaja v Hongkongu.

Washington, D. C., 27. jan. — Sinoči se je zvedelo, da namerna predsednik Hoover podvzeti akcijo, da ohrani Japonsko od izvajanja grožnje glede invazije in okupacije Sangaja in drugih kitajskih teritorijev. Edina možna akcija bi bila odreditev ameriških bojnih ladij v Sangaj.

Sinoči je imel predsednik daljšo konferenco z državnim tajnikom Stimsonom o situaciji na Daljnem vzhodu. Mandžurija je sedaj pod popolno japonsko kontrolo, vzlic temu pa je Tokio odredil 24 bojnih ladij proti Sangaju, da zaščitijo kitajsko organizacijo, ki pospešuje boj kot japonskega blaga. Nekatere ladje so že priplule v pristanišče, druge pa so na poti.

Medtem, ko se je Svet Lige narodov odločil, da posvari Japonsko o resnosti situacije v Sangaju, so bili v teku razgovori med zastopniki ameriške, angleške in francoske vlade o ukrepih za protekcijo njihovih interesov na Kitajskem v primeru japonske invazije. Velešile bodo morale nekaj ukreniti, ako bo Japonska izvršila okupacijo severne Kitajske kot je zagrozila.

Okupacijo severne Kitajske kakor tudi Mandžurije, smatra ameriška vlada za kršitev devetdržavne pogodbe, ki je bila sprejeta l. 1922 in katera garantira nedotakljivost kitajskih teritorijev. Washington je že posvaril Japonsko, da ameriška vlada ne bo priznala nobene ureditve v Mandžuriji, ki krši omenjeno pogodbo in načelo odprtih vrat.

Akcija, katero bo podvzel predsednik Hoover, zavisi od razvoja situacije v Sangaju kakor tudi od stališča, ki ga bosta zavzeli Francija in Velika Britanija glede skupnega nastopa proti Japonci. Da li bosta slednji kooperirali z ameriško vlado, se sedaj še ne ve.

Odreditve ameriških bojnih ladij v Sangaj bi bilo svarilo Japonski, naj se vzdrži ekstremnih akcij proti Kitajski. Zadnje mesecese je bila ameriška vlada bombardirana od raznih organizacij z apeli, naj zavzame bolj odločno stališče proti Japonci.

Nekatere organizacije so zahtevale prelom diplomatskih odnosov, kar skoro pomeni vojno napoved. Navzočnost japonskih ladij v Sangaju ogroža ameriške trgovske interese, okupacija Sangaja in drugih teritorijev bi pa popolnoma blokirala ameriške trgovske aktivnosti.

Družba podpisala pogodbo z unijo

Fairmont, W. Va. — Van Bittner od UMWA poroča, da je Sunrise Coal Co., ki obratuje večje število premogovnikov v Scott's Runu podpisala pogodbo z unijo. Na podlagi sprejete lestvice bodo rudarji prejeli 22½ centa od tone, kar je manj kot plačujejo neunijski operatorji.

Tudi jetnišnice znižujejo "plate"

Michigan City, Ind. — Jetniškom, ki so zaposleni v delavnicah državne jetnišnice, je bila znižana meza od 50 na 25 centov na dan.

ŠPANSKI JEZUITI BODO PRIŠLI V AMERIKO

Starejši člani jezuitskega reda bodo šli v Belgijo in Holandsko. — Španska vlada bo zahtevala prisego tožalnosti od duhovščine

Rim, 27. jan. — Člani jezuitskega reda, ki ga je španska vlada odpravila in zaplenila njihovo premoženje, bodo poslani v Združene države, v Belgijo in na Holandsko. Tako je odredilo predstojništvo jezuitskega reda v Rimu. Belgija in Holandska sta edini državi v Evropi, ki ne odklanjata jezuitov.

V pričakovanju akcije, ki jo je podvzela španska vlada, je Vladimir Ledochowski, vrhovni predstojnik jezuitskega reda, že prej predložil načrt glede izselitve jezuitov, katerega je pappe odobril.

Vsi mladi jezuiti bodo poslani v Združene države in v južno Ameriko, starejši pa v Belgijo in na Holandsko.

Vatikanski krogi pravijo, da ni nikake nevarnosti, da bi španska vlada zaplenila arhive jezuitskega reda. Vsi važni dokumenti so bili že prej poslani v Rim in se sedaj nahajajo v poslopiju, ki je varno pred vpadi v smislu lateranske pogodbe.

Madrid, 27. jan. — Vsi španski kardinali, nadškofje in škofje bodo morali priseči lojalnost španski republiki v smislu določb novega zakona, ki se nanaša na odnose med cerkvijo in državo. Prisega lojalnosti bodo morali položiti v teku dveh mesecev.

Nov zakon predvideva versko svobodo za vse religije. Vse imajo enake pravice in dolžnosti napram državi. Cerkev bodo lahko imenovala osebe na visoka mesta, toda vlada si pridržuje pravico vetiranja vsakega imenovanja, ako sumi, da se vmešava v politične aktivnosti. Vlada ne bo ovrnila bogoslužja v mistarijskih barakah, v bolnišnicah, jetnišnicah in drugih javnih institucijah, toda silila ne bo nobenega, da se ga odeli.

Komunistična revolucija v Salvadorju potlačena

San Salvador, 27. jan. — Tako-zvana komunistična revolucija je zahtevala mnogo življenj, se glase vladna poročila. Vlada je ekskutirala enajst komunistov, ki so vodili naval na vojaške barake in ima sedaj popolno kontrolo nad situacijo. Vojaške čete so izgnale rebele iz Sonzacate, Izalca, Tacuba in drugih mest, ki so bila središča protivladnih aktivnosti. Nepotrjena poročila se glase, da je bilo v bitkah med rebeli in vladnim vojaštvom ubitih več kot tisoč oseb.

Svilna družba odredila redukcije

Hartford, Conn. — Windham Silk Co. je naznanila, da bo l. 1. februarja reducirala mezo za deset odstotkov. Več kot petsto delavcev je prizadetih.

Brezposelni avtini delavci v Detroitu žive v barakah, ki jih sami grade.

Odpustitev rudarjev izzvala stavko

Organizirani rudarji so pustili delo, ko je družba odločila več kot sto delavcev

Johnstown, Pa. — (FP) — Krog sedemsto rudarjev, članov UMWA, je zastavkalo proti Hughes Coal Co., ki je odpustila 111 rudarjev in odpravila ponovno delo v premoševniku v Lillyju. To je zadnja težnja UMWA v drugem premoševniku v distriktu, ki obsega centralni del države.

Prvo obvestilo o odpustitvi rudarjev je bilo objavljeno pred par dnevi, ko je kompanijaka prodajalna odklonila kredit rudarjem, ki so delali ponoči. Vest o tem se je hitro razširila, naskar je krajevna uhija proglašila stavko.

Unijaki uradniki pravijo, da je odpustitev rudarjev prvi korak, ki ga je podvzela kompanija v kampanji za redukcijo mezd. Ta kompanija je edina v centralni Pennsylvaniji, ki še priznava rudarsko unijo. Kompanija sedaj citira določbo v pogodbi, ki je bila sklenjena pred enim letom, in katere predvideva arbitražo in odklanje stavko. Po razglasitvi stavke je družba naznanila, da se bodo vsi rudarji vrnili na delo, toda v tem se je motila. Samo štirje rudarji in delovodje so prišli pred premoševnik naslednji dan po razglasitvi stavke.

Družba je že prej zahtevala, da unija pristane na revizijo mezdne lestvice, da li je bila povprečna dnevna meza le \$3 na dan. Premogovnik je lansko leto obratoval samo 167 dni ali povprečno tri dni na teden.

Kompanijski agenti so obvestili rudarske družine, da bo družba zaprla vodo in ukinila električno razsvetljavo, ako se stavkarji ne bodo vrnili na delo. Predsednik unije McCabe je naznanil, da bo organizacija podpirala stavkarje. Trgovci so tudi naklonjeni rudarjem in so jim obljubili pomoč.

Naval na službo

Erie, Pa. — Več kot tritisoč delavcev je navailo na državni upravelni urad, ko je naznanil, da potrebuje dvesto delavcev pri gradnji nasipa v bližini tega mesta.

Trgovci so se silno prestrašili, ko so videli veliko število brezposelnih delavcev pred upravelnim uradom. Bali so se, da bodo navaili na njihove trgovine, zlasti ker so se pričele širiti vesti o izgreduh. Toda izgrediv ni bilo, brezposelni so le beračili za delo pri nasipu, kjer se jim je obljubovalo 35 centov na uro. Uporabni urad je naznanil, da bo sprejel le tiste, ki jih bo priporočila tukajšnja miloščinska organizacija, da se nahajajo v veliki potrebi.

Angleška podmornica s 54 možmi utonila

London, 27. jan. — Podmornica M-2 angleške flote se je večerj pri manevrih potopila in ni se več dvignila. V ladji je bilo 54 mož. Podmornica leži 21 milj od Chesil Pointa.

URGIRA DRISTIČNO REDUKCIJO OBOROŽEVANJA

Velika Britanija in Amerika naj skupno nastopita proti Franciji, pravi Villard

Washington, D. C. — (FP) — Oswald Garrison Villard, urednik revije The Nation, priporoča pogumno skupno akcijo Združenih držav in Velike Britanije na razorožitveni konferenci, ki se v kratkem otvori v Ženevi. On predlaga, naj obe državi zahtevata redukcijo oboroževanja za 50%, toda o tem naj prej obvestita Francijo, da se ne bo mogla izgovarjati, češ, da je naznanilo prišlo nepričakovano.

"Gotovo je, da bi Amerika in Velika Britanija dobili podporo pri ostalih narodih, ako se bi takoj izrekli za drastično redukcijo oboroževanja", pravi Villard. "Italija je že večkrat poudarila, da je naklonjena razorožitvi, centralne države in sovjetska Rusija pa bi podpirale vsak predlog, ki predvideva razorožitev. Z drugimi besedami to pomeni, da Velika Britanija in Amerika lahko organizirata blok, ki bi bil številno močnejši in važnejši kot skupina, ki je pod delno ali popolno kontrolo Francije."

Villard pravi, da morata iti Velika Britanija in Amerika takoj na delo, če se v reanici ogrevata za razorožitev, kajti v obratnem slučaju bo razorožitvena konferenca fiasko. Ako se bo konferenca izjalovila, bosta morali Anglija in Amerika prevzeti odgovornost. Villard napoveduje poslabšanje ekonomske situacije, odstop Nemčije iz Lige narodov in nove vojne nevarnosti, ako razorožitvena konferenca konča s fiaskom.

Odmevi grafit v sanitarnem distriktu

Chicago, 27. jan. — Ker so uradniki čikaškega sanitarnega distrikta spravili v šep več kot pet milijonov dolarjev, bodo morali posledice nositi delavci. Vsem delavcem sanitarnega distrikta so bile mezde znižane za deset odstotkov.

Obravnava proti uradnikom, ki so obtoženi grafit, se nadaljuje in dvomljivo je, da bi grafitarje, ki so pobasali milijone, katere so dobili od davkoplačevalcev, doletela kazen. Take obravnave so se vršile že večkrat, toda grafitarji so se kaznim vselej izognili.

Delavski agitatorji aretirani

Benton, Ill. — William Browder, tajnik čikaške postojanke Mednarodne delavske obrambe, je bil aretiran, ko je policija razbila shod. Poleg Browderja sta bila aretirana tudi dva druga govornika.

Zaposlenost se vedno pada

Boston, Mass. — Poročilo državnega delavskega departmanta se glasi, da se je zaposlenost v industrijah te države spet znižala za 2.1% v mesecu decembru, vsota izplačane meze pa za 1.9%.

Protesti proti evikcijam so pomagali

Hilni posessniki so znižali stanarino

New York. — (FP) — Eno-dnevna stavka najemnikov, ki je rezultirala v demonstracijah, policijskih navalih in aretacijah, je prinesla znižanje stanarine za večje število družin, ki žive v velikih tenementnih poslopijih. Razen dveh so bili vsi demonstranti, ki so bili aretirani v policijskem navalu, oproščeni na sodišču. Znižanje ni bilo tako veliko kot so nekateri pričakovali in pričelo se je širiti govorice o obnovitvi stavke.

Do demonstracij je prišlo, ko je skušal mestni maršal izgnati večje število družin iz stanovanj. Zbrala se je takoj velika množica, ki je protestirala proti evikcijam. Pozvana je bila policija in navaila na demonstrante. Pri tem je bilo več oseb ranjenih.

Latniki tenementnih hiš niso znižali stanarine od l. 1929. Agitacija komunistov, ki urgirajo brezposelnost, naj zahtevajo enoletni moratorij na stanarino, ima veliko zaslombo v delavskih distriktih.

Ameriška lagija in brezposelnost

Urgira skrajšanje delovnika in večjo zaposlitev delavcev

Chicago, 27. jan. — Voditeljem ameriških industrij bo dana priljka, da pokažejo svoj patriotizem v tej krizi potom sprejetja programa, katerega je predložila komisija Ameriške legije za pobljanje brezposelnosti.

Legija se nadeja, da bo s svojim apeln na voditelje industrij, naj upole deset odstotkov več delavcev in tako pokažejo svoj patriotizem, dosegla svoj namen. Program legije tudi predvideva skrajšanje delovnika na šest ur. Vsa podjetja, ki sprejmejo ta program, bodo prišla na "častno listo."

Henry L. Stevens, komandant Ameriške legije, je v svojem govoru dejal, da so voditelji industrij odgovorni za brezposelnost, radi tega morajo tudi oni doprinesti prve žrtve, da se čim prej vrne prosperiteta.

Nov grafit odkrit v Chicago

Chicago, 27. jan. — Veleporota je večerj obtožila šest oseb, med temi tri uradnike mestnega departmanta za plin in elektriko, zarote s namenom, da osepajo mesto za dvesto tisoč dolarjev.

Obtoženi so Harry A. Johnson, predsednik Electrical Contracting Co.; Floyd Knott, podpredsednik te kompanije; John A. Meuriling, mestni inženir; Eugene G. Quinn, inspektor v elektrarskem departmantu; Fr. Wargoske, upravitelj departmanta, in Joseph Duffy, bivši klerik v tem departmantu.

Evidenca, ki je bila predložena veleporoti, je bila rezultat preiskave, ki jo je vodil Shelby M. Singleton, tajnik Citizena asociacije. Omenjena firma je dobila kontrakt za instalacijo uličnih električnih svetilk v vsoti \$1,063,366, preiskava pa je dooznala, da se firma ni držala specifikacij v pogodbi in je rabila slab material ter pri tem napravila več kot dvesto tisoč dolarjev profita. Pogodba je bila odana firmi pod prejšnjo mestno administracijo.

Mamie obtožen umora druge vrste

Honolulu, Havaji, 27. jan. — Veleporota je večerj obtožila mrs. Granville Fortescu, njene zeta poročnika Thomasa H. Massieja in dva druga člana ameriške bojne mornarice umora druge vrste v zvezi z ugrabljenjem in umorom Joseph Kaha-hawajca, enega od petih mož, ki so napadli mrs. Massie, ženo poročnika Massieja.

VLADNO REŠEVANJE PRIVATNEGA BIZNISA

Načelnik ljudske lobije kritizira kongres, ker se je udal pritisku s strani administracije

Washington, D. C. — (FP) — V koliki meri bo pomagano malim trgovcem in bankirjem iz sklada rekonstruktivne finančne korporacije, ki je dobila dve milijardi vladnega kredita, je vprašanje, na katerega ne more nihče od članov kongresa dati zadovoljivega odgovora. Vse, kar jim je znano, je to, da je vlada prišla na pomoč privatnemu biznisu in finančnikom, ki so v tekoči krizi zvesto pritrjevali administraciji, ko je poudarjala potrebo samopomoči, sedaj pa so z veseljem pozdravili "dolo" od vlade, dasi jo odreka brezposelnim, ki so postali žrtve depresije.

Benjamin Marsh, načelnik ljudske lobije, je v svojem govoru bical člane kongresa, ker so se podali pritisku s strani bankirjev in administracije. Kot je bil Ramsay MacDonald almiran, ko mu je guvernér Angleške banke pospepal v uho, tako so bili almiranti tudi kongresniki in senatorji, ko je prišla zahteva za dve milijardi dolarjev, da se privatni biznis reši pred polomom.

Ustanovitve rekonstruktivne finančne korporacije, pravi Marsh, je le začela, ki jo je naklonila vlada privatnemu biznisu, da bodo njegovi letni dohodki v vsoti 25 milijard dolarjev v obliki obresti in dividend, ki prihajajo iz šapov delavcev in kmetov, zajamčeni.

Ko je senator Copeland, iz New Yorka predlagal, da se 200 milijonov dolarjev iz sklada finančne korporacije določi v pomoč municipalnim vladam, da bi lahko nudile pomoč brezposelnim, je nastala opozicija v senatu. Tydings in drugi rekonstruktivni senatorji so bili takoj na no-guh in pobijali predlog, češ, da diti po paternalizmu. Argumentirali so, da sta dve milijardi dolarjev namenjeni za pomoč privatnemu biznisu. To so prav ti senatorji, ki so vaa zadnja leta pobijali vladno lastništvo ter vladno intervencijo v privatni biznis in vse to označili za "boljševičke ideje."

Kar ti nazadnjaki ne vidijo, je dejstvo, da tudi dve milijardi dolarjev ne bosta rešili umirajočega ekonomskega sistema, ki je odgovoren za sedanje depresijo.

Mehiški nadškof na "obisku" v Združenih državah

Nogales, Ariz., 27. jan. — Nadškof Francisco Orozco y Jimenez, o katerem se je poročalo, da so ga ugrabili agentje mehiškega notranjega departmanta v Guadalajaru in ga odvabili neznanu kam, se je večerj oglašil v ameriškem imigracijskem uradu in vprašal za turistični potni list za šest mesecev.

Potni list je dobil, toda odklonil je razgovore s poročevalci o namenu obiska. Izjavil je, da bo takoj odpotoval v Los Angeles. Neuradno poročilo se glasi, da je nadškof moral zapustiti Mehiko, ker je kritiziral vladno proticerkvenih ukrepov.

Kapitalist ugrabljen

Chicago, 27. jan. — Howard A. Woolverton, blagajnik Malleable Steel Range Manufacturing kompanije v South Bendu, Ind., je bil v pozni noči od torika na aredo ugrabljen od treh neznanov, ko se je peljal v avtu domov iz gledališča. Njegovi ženi, ki je bila z njim, so neznanci zabičali, da mora do osme ure zvečer v aredo prinesiti \$50,000 v gotovini. Ako ne prinese, bo Woolverton ubit. Denar mora pustiti na označenem mestu v bližini Chicago Heightsa.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: za Zdravstveno Zvezo (Sloven Chicago) in Kmetijsko Zvezo \$2.00 na leto, \$1.00 na pol leta; za Slovensko Zvezo \$1.50 na leto, \$0.75 na pol leta; za imenitno \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Clero \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Consent to publish or reproduce—Manuscripts will not be returned.

Advising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Naslov na vsa, kar ima stik s Slavom

PROSVETA

2801-29 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi, na primer (Dec. 31, 1931) poleg vsakega članka na zadnji strani, da vam je v tem delu naša volja. Posreduje jo praviloma, da se vam list ne ustavi.

Prazna stanovanja

V zadnjih letih smo že nešteto krat ališali, da bo socializem uničil dom in razdri družinski življenje. Recimo, da je v socialističnem programu res kaj takega — danes je jasno, da ne bo priložnosti za to uničevanje in razdiranje. Kajti kapitalizem bo prej, predno se za vselej poslovil od tega sveta, uničil sleherni dom in družino, izžvežal morda najbogatejših individualcev. Socialisti ne bodo imeli kaj uničevati.

Če gremo danes po rezidenčnih ulicah velikih mest — kot je Chicago, New York, Pittsburgh etc. — in pogledamo po takozvanih apartmentnih stanovanjskih hišah, vidimo v oknih napis "For Rent" ali po naše: Se odda v najem. Pojdimo iz ulice v ulico, korakajmo cele milje — povsod se belijo ti napisali. Na tisoče in tisoče stanovanj je praznih. Zakaj? Ali so ljudje pomrli? Ali so se kam izselili? — Da, izselili! Družinski oči je izgubilo delo, žena tudi, morda še odrasli sin ali hči in družina se je preselila v cenejše stanovanje, odkoder pojde kmalu na cesto, ako ne bo zaslužka. Na eni strani prazna stanovanja, na drugi strani tisoče družin brez strehe! Tak je kapitalistični red.

Pojdimo po trgovskih ulicah velikega mesta. Kaj vidimo? Vsaka tretja ali četrta prodajalna je prazna. Na tisoče praznih trgovskih poslopij. Prazno in zaklenjeno... Običajno pisarniška poslopja v središčih mest. Ista reč. Na tisoče pisarn, privatnih uradov je praznih. For Rent...

Sodišča so natlačena s slučajev evikcij. V New Yorku jih imajo povprečno 1500 dnevno. Lastniki stanovanj iščejo sodnih odlokov za izgon družin, ki ne morejo plačevati stanarine in se nadejajo izselitve. Na lastnike tudi pritiskajo: Plačaj davke, plačaj obresti od vknjižbe! Lastnik mora dobiti stanarino ali izgubiti hišo; stanovalec mora plačati stanarino ali iti ven. Tako tro ljudje drug drugega.

V naših primerih se iz stanovanj izgane družine raztrgajo in poragube pri sorodniških in prijateljskih, ki imajo že kak kot in se umirajo zvečer. Moč pusti čisto in otroci in odrasli v drugo mesto letat žalostna. V mnogih primerih se moč nikdar več ne vrne. Tako gredo družine...

Dobre dušice se vesele, ker je lani zelo padlo število razporok v Ameriki. Zakonci nimajo denarja, da bi se otčili za ločitev — da bi dovolj časa za zakonske prepire. Padlo pa je tudi število porok in rojstev. Za poroke in stvarjenje novih družin tudi ni denarja. In porodna kontrola se ni še nikdar prakticala v toliki meri kot se prakticira v teku sedanje depresije.

Da, socializem bo raztrgal družinsko življenje v Ameriki — če ga bo kaj ostalo za raztrganje. Naj kriza traja še eno leto ali dve — in ostalo ne bo nič.

Tudi bankirji, trgovci, advokati in pridigarji so danes v krušnih linijah! Vest iz Detroita se glasi, da je šupan Fr. Murphy rekel zledece:

"Nedolgo tega je bil le brezposelni mešni delavec, za katerega je moralo mesto skrbeti, danes pa imamo na listi tudi bliske bankirje, odvetnike, zdravnike, propadle trgovce, pridigarje in druge kulturne ljudi, ki so na ceati in si ne morejo pomagati. Na detroitski pomočni listi imamo med drugimi 45 bankrotiranih odvetnikov in 50 bankrotiranih uradnikov."

Kriza je torej razorala tudi srednje stanove in molke z belimi ovratniki so danes na dnu. Ali se bodo kaj stržnili, ali ostanejo še nadalje mlinski kamen?

Lansko leto je propadlo v Združenih državah 2300 bank, toda med temi ni bilo niti ene poštne hranilnice. Poštne hranilnice obstoje še ved kot dvajset let, a nobena še ni zaprla vrat. Dobro bi bilo, če bi kak ekonom stare žele pojasnil — zakaj?

Pojasniti bi treba tudi tole: velika večina ameriških velikih mest je danes na robu bankrota, medtem pa javnospravne družbe, ki obkrožujejo v teh mestih, še vedno razpisujejo običajne dividende! Kako to?

Milwaukee je danes edino večje ameriško mesto, ki je solventno in ima tri milijone dolarjev preveč v blaginji! Ali bi ne bilo dobro pojasniti, kdo in kaj so ti neznanici, ki vodijo Milwaukee?

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležke iz raznih krajev

SAJ PRAVIM

Piše Tone Podgoričan.

Cleveland, O. — V Clevelandu gradijo novo stanovanjsko hišo, ki bo zgrajena iz samih jeklenih plošč in bo brez ograj. Zunanje stene bodo obložene z azbestom, notranje pa tudi s kakim primernim materialom. Vsi deli nove hiše bodo izdelani v tovarni, od koder jih bodo prepeljali na stavbišče ter jih zvarili skupaj. Graditelji pravijo, da bo taka hiša lako postavljena v nekaj dneh in da bo cenejša od lesene hiše. Graditelji menijo, ako se eksperiment obnese, da bo zrevolucioniral stavbno industrijo in postal temelj novi industriji, ki utegne postati celo večji industrijski kolos od avtne industrije.

Neka druga firma dela poskušaje s novo hišo, ki bo v glavnem obstojala iz ograjja iz kovinskih plošč in betona ali drugega gradbenega materiala. Graditelji pravijo, da nova hiša s zemljiščem vred ne bo stala več kot tri tisoč dolarjev. Torej se nam obetajo nove in cenejše hiše. In nemara še delo. Zlomek je le, ker je hiša zaenkrat več kot dovolj, denarja za nove hiše pa nikjer. Well, počakati bo treba, da se prikaže "prosperiteta" izza ogle...

Generalni ravatelj zvezne pošte zahteva zvišanje plačevanja poštne na tri cente — da zmanjša deficit, ki znaša malo manj kot dve sto milijonov. Dobro bi bilo, če bi zahteval, naj plačajo poštino tudi senatorji, kongresniki in drugi privilegiranci, ki stanejo pošto letno lepe milijone.

Clevelandski policijaki šef Matowitz je naročil dvema policistkama, naj ugotovita, če so magasin Slapstick, Huey in Ballyhoo "morálni" ali "nemorálni" in "pohujšljivi" za odraslo deo. Dami-hosta zdaj odločijo, ali je taka roba za "morálne" ljudi ali ne. Cleveland je namreč v Ameriki in Clevelandci smo "morálni" ljudje, ki se bojimo "pohujšanja" in "moralne pokvarjenosti"...

Havajski škandal. Admiral Pratt je izjavil pred kongresno preiskovalno komisijo, da glavna krivda pade na Amerikance, ki se v teku bivanja na Havajih obnašajo preveč olajpno in dražijo spolnost domaćinov. O teh pravi, da so "drugi ljudje kot mi" in da "oni sploh ne vedo, kaj je poštenje." Čladi Amerikancev, ki so obtoženi umora domaćinov Kahahawaija, pa upa, da se porota, sestavljena iz domaćinov in belcev, ne bo mogla zrediti in bodo obtoženci nato oproščeni. Rad bi vedel, ali bi dobri admiral Pratt gojil tako pobožno željo tudi v slučaju, če bi bil na obtožni klopi štirje Havajčani, obtoženi umora belega poštenjavec havajake žene. Najbrž bi ne imel toliko simpatij vanje kakor za ameriške plutokrate...

Neki dopisnik v Proletarcu obravnava vprašanje meste bododnega rednega zbora JSZ in ker je on za Cleveland, se je dotaknil tudi vprašanja publicitete. O tem piše: "Kar se tiče publicitete, bi nas 'Enakopravnost' najbrž ne ignorirala, če pa nas bi, kaj zato! Saj so tudi drugi listi!" To je res. Upam, da dopisnik ni imel v mislih tudi lokalne "Ameriške Domovine." S tem listom socialisti ne smemo imeti nikakršnega opravka!

Dve dekleti sta v Decaturju, Ala., vzeli "na avto vožnjo" 19-letnega Jacka Carterja, ki sta ga potem na nekem samotnem prostoru ustrelili, nato pa ga vrgli iz avta. Carterja so sicer našli in prepeljali v bolnico, kjer pa je kmalu nato izdihnil. Iglebda, da ženske ne marajo več zaostajati za moškimi tudi na sločinskem polju. Da bi nas le ne dohitele.

Modrijan Jurij je izrekel svojo "zagodovinsko sodbo," da se sovjetaki režim v Rusiji ne da mogoč obdržati na površju. Citira profesorja W. Starr Myersa, ki da imenuje sovjetske voditelje "A band of cut-throats" in svari ameriške volilne kroge pred priznanjem sovjetskega režima. Modrijan Jurij, ki piše nekaj o ljudeh, ki so "pač v sodbi ovirani po strankarski strasti," naj d'ro premisli, ali ni tudi on

sam (in prof. Myers tudi) oviran v svojih sodbah po strankarski strasti in raznih predsodkih. Mogoče bo potem bolj počen sen z "zagodovinskimi sodbami."

Maskerada SND

Waukegan, Ill. — Ker se bliža zopet veliki praznik pustnih šem, moram pripomniti, da je to praznik kakor prav prišel ob tem času prosperitete, katere je bolj podobna Kurentovemu prazniku, kakor kdaj prej, odkar se moremo spominjati, kajti v resnici se imenuje danes, da je res prvi pust za delavca. To je še dobro, da smo tudi slabega navedeni, kar nam daje navdušenje, da bo morda bolje.

Pri vsem tem gremo z našimi starimi navadami naprej. Ni smo mislili poprej na slabe čase, ko je bilo čas misliti — kaj bi torej še sedaj, ko je prepozno. Radi tega se veselimo sedaj, kolikor nam dopuščajo razmere. Društvo slovenski narodni dom priredi tudi letos svojo običajno maskeradno veselico na pustno soboto večer dne 6. februarja. Za to bo izdalo za nagrado maskam v gotovini \$75.00.

Prva nagrada \$20.00. Vstopnina je na večer maskerade 50c, v predprodaji 35c. Vstopnice se dobi pri odboru SND. Glavni pohod (grand march) se prične ob 10. zvečer. Vse maske se uljudno prosi, da pridejo v dvorano, če le mogoče, do 9:30. Vstopnina za mladino pod 16. letom v spremstvu staršev prosta, brez spremstva staršev 25c.

Za vso postrežbo bo kar najbolje preskrbljeno. Vabimo vse občinstvo iz te kakor tudi iz bližnjih naselbin, da se udeležijo te maskeradne veselice v kolikor mogoče obilnem številu, da bomo skupno pozabili za nekaj ur neprimlik, s katerimi smo obloženi! Mathias C. Warlek, tajnik.

O tem in onem

Detroit, Mich. — Zadnje čase je opaziti mnogo dopisov iz Detroita. Mogoče, da se urednik Prosvete ne strinja s tem. Ali ker smo različnega mišljenja in je veliko strankarstva med nami, je to največ krivo, da nastanejo različne kritike. Ako bi bil naš urednik med nami na naših sestankih, da bi silil naše diskusije in debatanja, bi niso mogoče bolj poznal. Upam, da nam ne zamere.

Tudi se dopisil in reklame iz Detroita od takih rojakov, kateri niso ne člani SNPJ niti niso narodniki Prosvete. Kadar se pa opogiba na kakšno prireditelje, se pa postavlja lista, da v njem potem dopis vabijo in bobnajo za večji uspeh. Ne vem, če si kateri domisljajo, da je naš list za nekakšno molzno kravo ali oglečevalni plakat.

Prosperiteta v Detroitu je po starem; vsem se dobro godi, nobenemu ni treba delati. Tisti, ki kažejo delo, ga ne dobijo. Tisti, kateri nimajo kaj jesti, jim tudi ni treba kuhati in ne jesti, tako da je vse v najboljšem redu. Saj tako hočemo, ker smo vsak po svoje organizirani. Delavcev je 90% vsega naroda in imamo tudi 90 strank. Bankir-

ev je le 10 odstotkov, pa imajo samo eno stranko in jim ni treba nobenih skrbí. Vlado so delavci izvolili, ne bankirji in tista vlada sedaj najbolj pomaga bankirjem. O delavstvu ni niti govora. Zakaj tako?

Ker imamo toliko časa za postavljanje, imamo tudi dovolj časa, da se kaj naučimo. Da ni tu nekaj aktivnih klubov in pevskih zborov, bi človek reš od dolgega časa postal nestrpen in nervozen, ter bi od žalosti še lahko za večno zaspal; malo že itak spimo vsi.

Tukajšnji pevski zbor "Svoboda," odsek soc. kluba 114, že živi 15 let in gre svojo pot naprej. Sedaj priredi dne 31. jan. koncert z lepim in obširnimi programom in opereto "Prvi april." Vrtilj se bo v Hrvaškem narodnem domu. Program se bo začel ob 3. uri. Detroitška naselbina dobro pozna, kaj in kdo je pev. zbor "Svoboda." Člani tega zbora se udeležujejo vseh kulturnih prireditel, lahko trdim, v polnem številu. Torej rojaki na zapadni strani, kaj boste sedaj storili? Ali boste prišli na prireditev ter pokazali, da znate ceniti kulturo in da se dobro zavedate dela, katerega žrtvujejo člani zbora? Dostikrat ste kritizirali, da rojaki na vzhodni strani vam nič ne pomagajo. Torej sedaj se vam ni prilika, da pokažete vašo resno voljo in da boste lahko v bodoče tudi pričakovali, da se vam poset vrne. Vas pričakujemo v velikem številu.

Na veselo avdience!

Anton Jurca.

Apel na čitalničarje SDD

Cleveland, O. — Minuli petek, dne 22. jan., se je končno vršila seja čitalnice SDD v Collinwoodu. Seje se je udeležilo okrog 15 članov. Izvoljen je bil novi odbor, kateremu je bilo naročeno, naj skusa poživiti delavnost in zanimanje za čitalnico. Predlagano je bilo tudi, da čitalnica skuša prirediti eno ali dve predavanji letošnje zimo in odboru je bilo naročeno, naj podvzema potrebne korake.

Jaz sem prepričan, da je odbor voljan izvršiti naročilo članov — toda, ali bo mogoče sam kaj doseči? Zanimanje za čitalnico je bilo zadnje leto zelo slabo in če člani puščajo svojo kulturno ustanovo v nemar, tudi odbor ne more kaj prida doseči. Odbor brez sodelovanja in podpore članov ne more nič napraviti. In če se člani ne bodo zanimali za svojo čitalnico in če dalje ignorirali seje, bo čitalnica vzlic najbolj volji odbornikov šla rakovo pot.

V Slovenskem delavskem domu imamo zdaj slovensko šolo, v katero se je upisalo 185 naših mladih. Stvar je sprožil in uredniški direktorji SDD. Šola je potrebna in jaz ji želim ves mogoči uspeh. Toda če je potrebna slovenska šola — kaj ni slovenska čitalnica še bolj potrebna? Saj jo že imamo, porače kdo. Seveda, imamo jo, ampak če se člani ne bomo bolj brigali za njo, če se ne bomo udeleževali sej in plačevali mesečnih prispevkov — borih deset centov mesečno pač vsakdo zmora — bo naša čitalnica nekega dne morala zapreti svoja vrata. Odborniki smo pripravljeni delati za napredek čit-

alnice, toda brez sodelovanja članov bo naše delo in napor brezplodno. Zato apeliram na člane čitalnice, naj se zdravimo in storijo svojo dolžnost napram čitalnici, naši delavski kulturni ustanovi! In želim, da bi člani tudi pomislili, da čitalnica brez članskih prispevkov ne more izhajati. Postanite aktivni člani, pridobite novih članov — zdaj, ko je toliko rojakov brez dela, je pač dovolj časa za čitanje knjig, ki so najboljše tovarišice v prostem času — in pomagajte delatci za napredek čitalnice! Ali bi ne bilo sramotno za nas, če bi morala slovenska čitalnica v slovenskem Collinwoodu počasi shirati? Gotovo. Torej: Na delo! Pridite na prihodnjo sejo, ki se vrši zdaj vsako drugo sredo v mesecu (prihodnja dne 10. februarja)! — Ivan Jontex, preds.

Vzhodni Ohio

Bridgeport, O. — Pri Sadars Coal Co. so utrjali mezo za 6c pri toni premoga. Premogariji so šli na stavko. Prizadetihi je tudi nekaj naših rojakov in članov SNPJ. — 18. jan. je umrla Mary Longar, članica društva št. 18 SNPJ, v starosti 38 let. Zapuščala je v 5 otrok od 4 do 16 let. Pogreb se je vršil 21. jan. ob veliki udeležbi. Društvo se je udeležilo korporativno.

Zadnjič je bilo omenjeno, da priredi soc. klub na Povhattan Pointu veliko veselico 30. jan. in da sodeluje pevski odsek soc. kluba št. 11. Ker so prišle važne zapreke, zato so morali veselico preložiti. Toliko na znanje, da ne bi kdo šel in bil razočaran.

Apelira se na vse soc. klube in društva v tej okolici, da naj razpravljajo na svojih sejah, ako bi mogli postaviti kandidate na soc. listi. Na prihodnji konferenci bomo nominirali kandidate, ako bo mogoče.

Dela tukaj ni. Rovi obratujejo po dva dni na teden. Jeklarne so ene zaprte, druge pa delajo s polovičnim časom. Lepa bodočnost za ta okraj.

Ne pozabite se maskirati za 6. feb. Ta dan je pustna sobota in maskeradna veselica soc. kluba št. 11 in njegovega pevskega odseka. Vsi dobrodošli na zabavo. Nagrade bodo dve. Igrala bo prava slov. godba. Vstopnina 35c za moške in 25c za ženske. Vrši se v dvorani na Boydvillu. Pričetek ob 7. zvečer.

Joseph Snay.

Nos ga je zapeljal

Farrell-Sharon, Pa. — Nos je brezdvoma najbolj viden del našega človeškega obraza. Naj bo velik ali majhen, rjaski ali grški, visok ali prikrknjen, nos vsem služi v enak namen. Nekaterim je za lepoto, drugim sopt za akso. Z nosom duhamo, s nosom hodimo, nos vtikamo največkrat je kamor ga ni treba.

Ne dolgo tega me je moj nos zapeljal v neko katoliško cerkev, oziroma pod cerkev. Tam v spodnjih prostorih so namreč imeli pobožni backi svoj ples. Od strani sem opazoval kako se je vse s silno naglico vrtilo, kakor da bi imeli plačano od komada. Se celo precej obilni gospod fajmoter so se parkrat pobrali z nebaško krasotico. Nič ni čudnega, če se tudi dušni pastir včasih spusti v ples. Kajti to je popolnoma zdravo za taknega gospoda, da potem zopet lahko papajo in pupajo na račun trpečih delavcev.

Pa še celo na gospodov dan se je vršil ta ples! Oh, oče, odpusti jim, saj dobro vedo kaj delajo! No, pa saj če je katoliški ples, ni nobenega greha, kajti lahko se gre k spovedi in grehi so odpusteni.

Cerkev je uvedla apoved, da lažje igra kapitalističnega vohuna. S pomočjo tega zakramenta izve vse kar hoče. Obenem pa nehoti priznava dejstvo, da ne more njen Bog odpustiti človeških grehov. Njemu je prepustila le kaznovanje, če prav zatrjuje svojim pobožnim ovčicam, da je nekončno dober in usmiljen. Ego te absolvo! Jaz te odvzemam! Te priproste besede za odpustanje naših grehov so tista magična sila, s katero odpustajo duhovni svojim backom njihove grehe. — Jack Yert.

Vabilo na veselico

Warren, O. — Jugoslovanski dom priredi predpustno veselico v soboto 30. januarja. Uljudno se vabijo vsi tukajšnji in okoliški rojaki in rojakinje, da pridejo na to veselico. Veselilni odbor bo poskrbel, da bo vsa dovolj ter da bo ta zabava provotrna v vseh oziirih. Čisti dobiček gre za dom. — John Petrich.

Čudovita snov: voda

Naše meso in kri sestojita po preko 70 odstotkov iz vode in voda je sploh glavna sestavina vseh živih bitij. Brez vode je življenje nemogoče. Tudi v mrtvi naravi ima voda veliko vlogo. Štiri petine zemeljske površine pokriva voda, pod zemljo jo najdemo kot talno vodo in sestavino mnogih rudnin, tečeje in vrhove gorovij pokriva kot večni sneg in led, vse oziračje je prenasršeno z vidno in nevidno vodno paro.

Grški modrec Tales iz Mileta je učil, da je voda osnovni, nerazdeljivi element vse snovi. Sele Lavoisier je ta nauk zrušil, ko je vodo razgloobil v njeni sestavini vodik in kisik.

Voda je ena izmed zelo redkih snovi, ki jih nahajamo v prosti naravi v vseh treh agregatih, v trdi, tekoči in plinasti obliki. To je mogoče zaradi tega, ker sta njeno tališče in vrelišče v obsegu zemeljskih temperatur, vrhu tega pa se voda že pod vreliščem spreminja v parno.

Ta lahkosta, s katero voda spreminja svojo agregatno stanja je velikega pomena za njeno "krogotok." Nad vsako prosto vodno površino se dviga pri vsaki temperaturi v zrak kot para in višjih hladnejših zračnih plasteh se zgosti v megle in oblake, končno pa pride v obliki padavin spet na zemljo. Celotno količino vode, ki izpari vsak dan iz svetovnih morij cenijo na 900 milijonov ton.

S prehajanjem iz tekočega v trdi agregat pri vodi zvezani različni nenavadni pojavi, ki jih imenujemo "anomalije" in ki so ogromnega pomena za gospodarstvo narave. Prva takšna anomalija je ta, da nje trdi agregat plava na tekočem. Natančneje bi rekli, da gleda pri plavaljočem ledu desetina njegove celotne mase iz vode, devet desetina pa je pod površino. Če bi led padal na dno vode, bi v mrzli zimi na mrznilne vse reke in vse morja na dnu in nobeno poletno sonce ne bi tega ledu, ki bi ga bilo še dalje debelejša plast, otalilo. To bi pomenilo, da bi bilo življenje na vodnem dnu nemogoče.

Cel led plava na vodi, pomeni to, da se voda pri zamrzavanju razteza, in sicer za približno devet odstotkov svoje prostornine. A vedno teles v podobnih okoliščinah zmanjša svojo prostornino! Ta lastnost zmrazujoče vode je tista, ki razdira počasi gorovja po istem principu, kakor se celo debele vodovodne cevi razpočijo pri nenavadnem nastopu ostrega mraza.

Dočim se skoraj vsa telesa v rasti toplote raztezajo, ima voda svoje majhno območje, katerem se nje prostornina nasprotno zmanjša: namreč med ničlo in 4 stop. Celzija. Še nad 4. stop. se voda spet razteza. Pri tej stopinji je tedaj voda najgostejša in najtežja. Zato pa večji toki, jezera, morja nikoli ne zamrznejo do dna, saj se zbira na dnu voda 4. stopinje Celzija!

Nadaljnja anomalija je ta, da povečani tlak ne zviša tališča vode kakor pri drugih snoveh, temveč da ga nasprotno zniža.

In voda raztopi ogromno število drugih snovi, trdih, tekočih in plinastih, kar je tudi naš vsajen pojav, saj je zato vsej kemiji neobhodno potreben pripomoček in velja tu že o nekaj rek: Corpora non agunt nisi soluta, to se pravi, da učinkujejo snovi le v raztopinah. Tu je treba še pripomniti, da se v splošnem snovi v topli vodi lažje raztopijo nego v hladni.

Voda je zelo slab prevodnik toplote, s tem zelo slab prevodnik elektrike, kar se bo zdelo na prvi mah maramikom neverjetno. Dejstvo pa je, da kemično čista voda sploh ne prevaja elektrike in če jo prevaja navadna voda, se to godi le zaradi tega, ker so v njej prisotne druge snovi. Slabo prevodništvo za toploto je zelo važen pojav, zlasti za poljedelstvo, saj po zimski baš snežna odeja čuva mlado setev, da je ne uniči mraz.

Kemično čista ali prekapana (destilirana) voda, smo rekli, sploh ne prevaja elektrike, zato ji moramo dodati nekoliko kapelj kakšne kisline, če jo hočemo razkrofiti. Destilirana voda ima zelo plehek, slab okus in če jo pijemo, ti postane zelo slabo. V destilirani vodi ni mogoče nobeno življenje — zdaj razumemo, kako važno je to, da je voda sposobna raztopiti toliko snovi. Slabi učinek destilirane vode temelji baš na tem, ker se za življenje potrebne snovi in soli v stanicah v čisti vodi raztopijo in jih stanice sploh ne morejo pridržati. Na turah imajo neki ljudje navado, da si gašajo žejo z ledom in snegom. Zeje ne pogasijo le želodec ali lahko temeljito pokvarijo. To ni zaradi tega, ker sta led in sneg mrzla, temveč zato, ker predstavljata preveč čisto obilno vodo! V Gasteinu imajo vodnjak; ki ga že stoletja imenujejo "zastrupljeni vodnjak," kemično preiskava pa ni mogla v njem ugotoviti nič ene izmed znanih strupenih snovi. Kdo bi si tudi mislil, da je vodnjak "strupen" samo zato, ker je njegova voda skoraj popolnoma čista! — Zia.

Svetilka brez električnega toka

Električna žarnica, ki bo svetila šest mesecev brez električnega toka, morda ni več daleč. To pravi profesor Charles T. Knipp s čikalni univerze. Knipp je naznanil novo odkritje: žarnico napolnjeno z dušikom, ki je zares iz ure potem, ko je bila eno desetinko sekunde spojena s elektriko. Iznajditelj je mnenja, da se žarnica lahko tako izboljša, da bo svetila šest mesecev po dotiklaju z električnim tokom. Na ta način se bo svetloba nič stala in svetilke bo neelektrična mrzla luč.

Svetloba dušikove svetilke je zelo močna in celo narašča nekaj časa. Ob prvem poškodbu je bila tako močna, da si lahko čital ob njej barve je bila rumena.

Vesti iz Jugoslavije

(Glasna poročila iz Jugoslavije.)

Ljubljana, 8. januarja 1931.
Nova stara vlada

Kralj je 5. januarja sprejel o-stavko vlade ter še istega dne i-menoval novo vlado. Vlada pred-sednik je ostal še nadalje gene-ral Živković, notranje ministr-stvo pa je prepustil dr. Milanu Srakicu. Slovenska dosedanja ministra dr. Albert Kramer in Ivan Pucelj sta tudi zdaj imeno-vana za ministra in sicer prvi za trgovino in industrijo, drugi pa za socialno politiko in narodno zdravje. Ministrov brez portfe-ljev, ki jih je bilo v prejšnji vla-di cela vrsta, ni več. Vlada šteje poleg predsednika 13 ministrov. Eno ministrstvo je novo: za te-lešno vzgojo naroda in za tega ministra je imenoval oficir dr. Dragan Kraljevič. To ministr-stvo bo vodilo Sokol, gasilce in sploh uniformirane enice.

Mnogi so pričakovali večjo iz-premembo. Tudi inozemski tisk je pisal o tem, da utegne novo vlado sestaviti Uzunović, politi-čni svetovalec kraljeve zadnja le-ta, in da bo iz nove vlade odpa-del general Živković — kot pred-sednik vlade. Tako pa je je de-misija vlade odpravila le mini-stre brez portfelja, v ostalem pa je ostala vlada neizpremenjena. Z demisijo in ponovnim imeno-vanjem so hoteli pač le poudari-ti prehod v "parlamentarno" do-bo. Stvar je torej zgolj formal-na. V bistvu pa ostanemo, kakor smo bili ...

Redukcije

Velika Ruetgersova impreg-nirna v Hocha je odpuščala 80 delavcev ter bo obratovala v zmanjšanem obsegu. Podjetje zagovarja svoje dejanje s tem, da ni naročil. Zaposlenih je osta-lo le še 140 delavcev.

Samomor

Dne 6. januarja se je v svojem stanovanju v Ljubljani obesil pogodbeni muzik opernega gledišča France Volavšek, rodom iz Sloj, gorice, kjer je bil rojen 1888, pri Sv. Lovrencu. Služil je pri vojaški godbi v Mariboru 17 let, nakar je prišel v orkester ljubljanske opere z obljubo, da bo stalno nameščen in da se mu bo 17 vojaških let štelo za po-kojnino. Pred tremi leti je pri-šel v Ljubljano in muziciral v orkestru opere, v operetah in o-perah večer za večerom. A še vedno je bil le pogodbeni muzikant. To ga je zelo potirilo in bil je zad-nje čase hudo žalosten in ves v skrbeh. Na dan sv. treh kraljev je dejal svoji ženi, naj gre z o-bema otrokama gledat pravosla-vni badnjak — božični običaj pravoslavskih vernikov. — Tako je ostal sam doma. Ko se je že-na vrnila, ga je našla obešenega na vrtni kljuk. Tako se je o-bupan muzikant poslovil od živ-ljenja, ki mu je muziciral 20 let.

Sekira v žepu

V Pongreih pri Cirkovcih so se pred dnevi stekli domači fan-tje. Posestnik "Bavman" jih je sklical, da jih pogosti s piščo in jedačo, ker so mu pomagali v vi-nogradu. Fantje so se napili in nazadnje stekli. Horvat Franc je Pongreev je nosil v žepu sekirico ter gonil dva tovariša domov. Fanta nista hotela iti. Horvat pa je potegnil sekirico iz žepa ter zamahnil proti Medvedu Anto-nu iz Sikol ter mu z ostrim de-lom sekire presekla lobanjo, s-topim koncem pa je ranil težko tudi Janeza Unuka iz Pongreev. Oba so težko ranjena prepeljali v mariborsko bolnico, Horvata pa so aretirali orožniki.

Savinjski požigalec

Kakor je po Gorenjskem zad-nja leta neki še neizsledeni poži-galec požgal že mnogo domov in gospodarskih poslopj, tako je dobila tudi Savinjska dolina svo-jeja "požigalec", ki požiga predvsem gospodarska poslopja. Kakor gorenjski požigalec, ima tudi ta isto navado — netiti po-slopja na večer pred praznikom ali nedeljo in na praznike same. V prvem in v drugem primeru gre za bolnega človeka, ki uživa pri pogledu na goreča poslopja — ali pa gre za lastne požige, ki jih tvegajo posestniki zato, da dobe zavarovalnino. Tudi to je mogoče. In Savinjska dolina je poleg tega še dolina na robu sto-ječih pobojev, odkar je cena hmelju tako zelo padla.

Na praznik Treh kraljev je

zna odeja za nekaj mesecev, da se zemlja apočije in ozimna preživi zimo.

Izgnan iz Amerike v subotičke zapore

Leta 1924 je pobegnil iz Subo-tice privatni bančni uradnik A-leksander Mamučič. Osumili so ga, da je ukradel gospe Maurovi v Subotici dragocen nakit ter z izkupičkom pobegnil v Kanado. Tam je nadaljeval s svojim raz-vajenim, potepuskim življen-jem, zagrešil potvorjenje doku-mentov ter presedel pet let je-če. Nato pa so ga izgnali obla-sti iz Kanade v Evropo, kjer se je vrnil v Subotico, kjer pa so ga oblasti takoj aretirale. Vodi-li bodo proti njemu preiskavo radi tatvine.

Huda nesreča v Trbovljah

Dne 6. jan. je delavec-strojinik Franc Eberline čistil kolesje ži-čne železnice Neža-Retje v Trb-ovljah. Pri tem ga je kolesje zgr-bilo in potegnilo med zobe. Po ro-kah, glavi in na vratu je dobil težke poškodbe. Dve uri so ga reševali iz objema koles. Ima tu-di težke notranje poškodbe. Pre-peljali so ga v bolnico.

Kdo more biti deportiran?

V zadnjih letih so deportirali iz Združenih držav po več kot 15.000 inozemcev na leto. Kakor pa je razvidno iz poročila Wick-ershamovega odbora, Labor De-partment preiskuje vsako leto pravico kakih 100.000 inozem-cev, da-li smejo ostati v Zdrže-nih državah. Število inozemcev v Združenih državah, ki bi bili podvrženi taki preiskavi, je se-veda mnogo večje.

Ker je toliko inozemcev, ki ni-so v stanu dokazati svojo pravi-co do zakonitega bivanja v Združenih državah, je umestno, da poznajo določbe deportacij-akega zakona.

Inozemci so pripuščeni v Zdru-žene države takorekoč na po-lizkušnjo, kajti vlada Združenih držav si pridržuje pravico iz-gnati vsakega tujcemca, ki do gotovega roka pokaže, da ne od-govarja določenim zahtevam.

Ta rok, do katerega inozemec je takorekoč na "probation", ni povsod isti. V nekaterih sluč-ajih znaša pet let, v drugih traja sploh za vedno.

Inozemec more biti deporti-ran radi gotovih okoliščin ali de-janj, nastalih oziroma storjenih po prihodu v Združene države. A je tudi podvržen deportaciji radi načina, kako je prišel, in ra-di okoliščin, obstoječih pred pri-hodom. Na primer vsakdo, ki je bil "pred svojim prihodom" v Združene države priznan krivim zločinu nemoralnega značaja, o-ziroma ki priznava, da je storil tak zločin, tudi če ni bil kazno-van, more biti deportiran vsak čas, pa naj si bo še tako dolgo v Združenih državah.

Isto velja za inozemce, ki so bili anarhisti za časa svojega prihoda, pa jim je vendarle uspe-lo priti v Združene države, in tu-di za druge vrste inozemcev.

Deportacija radi nepostavnega prihoda

Kakor stvari sedaj stoje, ino-zemec, ki je prišel nepostavno v Združene države, sploh ni pod-vržen deportaciji, dokler ostane znotraj mej Združenih držav, ali pa je podvržen deportaciji za vse čase.

Vsi oni, ki so prišli pred dnem 1. julija 1924, ne morejo biti de-portirani, kajti petletni rok, ki je veljal do leta 1924, je zdavnaj že iztekel. Oni, ki so prišli nepo-stavno pred dnem 3. junija 1921, imajo celo pravico legalizirati svoje bivanje in potem postati državljani. Ista pravica se brž-kone podeli v bodočnosti sploh vsem, ki so prišli pred dnem 1. julija 1924.

Edina nevarnost za te inozem-ce, ki so prišli pred 1. julijem 1924, obstoja, ako zapustijo o-zemlje Združenih držav, pa naj bo tudi za par minut izven me-hiške ali kanadske meje. Čim so zunaj, se ne morejo povrniti, in ako to vendarle storijo nepostav-nim potom, so podvrženi kazens-kemu postopanju in morejo biti deportirani vsak čas. Kajti zad-nji prihod je oni, ki je odločilne važnosti.

Deportacija v roku petih let

Inozemec utegne biti ena iz-med onih oseb, ki jih priseljeni-ški zakon ne pripuščajo v Zdrže-ne države, pa vendarle je mogo-če, da ga pripustijo, ker prisel-jeniški oblast ni znala, da je on

tak. Zakon na primer izključuje vse umobolne osebe, jetične lju-di, prosjake, take ljudi, ki valed telesnih ali drugih hibi bi uteg-nili pasti na breme javnega do-brodelstva itd. Ako kasneje pri-de na dan, da so taki inozemci ob svojem prihodu spadali v eno izmed teh vrst, so podvrženi de-portaciji, ali le v roku petih let po svojem prihodu, ne več kas-neje. V slučaju pa, da je inoze-mec tekom prvih petih let dobil javno podporo ali kakor pravijo, da postane "public charge", je njegova deportacija mogoča le tedaj, ako se dokaže, da njegova nesposobnost, da bi se sam vzdr-ževal, izvira iz razlogov, ki so obstojali pred njegovim priho-dom.

Deportacija ne glede na čas prihoda

Sledeči so podvrženi deporta-ciji vsak čas po svojem priho-du v Združene države:

1. Inozemci, ki so prišli nepo-stavno v Združene države od 1. julija 1924 naprej, oziroma ki so ostali tukaj dlje časa, ko jim je bilo dovoljeno. Po zakonu od 4. marca 1929 nepostaven prihod po dnevu 4. maja 1929 je zločin, ki se kaznuje z zapornim ali glo-bo ali z obojim, potem pa sledi deportacija.

2. Anarhisti ali inozemci, ki zagovarjajo nasilen prevrat a-meriške vlade.

3. Inozemci, ki so bili kazno-vani radi zločina vsaj dvakrat v zapor enega leta ali več.

4. Inozemci, ki so bili tekom prvih let po prihodu kaznovani radi zločina nemoralnega znač-aja v zapor vsaj enega leta.

5. Prostitutke in druge osebe, ki se ukvarjajo s prostitucijo.

6. Uvozniki narkotičnih dru-gerij.

Po sedanjem zakonu je vsa-kdo, ki je bil deportiran iz Zdru-ženih držav, za vedno izključen iz Združenih držav. To velja tudi glede onih inozemcev, proti ka-terim je bilo izdano deportacij-ako povelje (warrant of deporta-tion), pa jim je bilo dovoljeno, da odpotujejo prostovoljno na lastne stroške.—FLIS.

ZA NAŠE FARMARJE

Piše Frank Lukancich

Pri zdravljanju je najprvo treba vedeti vzrok bolezni in ga odstraniti. Najprej moramo vi-me večkrat na dan čisto izmo-liti; vse mleko, dokler ga kaj iz-teka. Kadar se vime vname vsled močnega udara, da je to dognano, so zato dobri mrzli ob-kladki. Mrzli obkladki ali ovit-ki so dobri le ob začetku bole-zni, takoj po udarcu. Pri drugih vnetjih, kakor prehladu in dru-gih vzrokih notranje bolezni, so pa mrzli obkladki strup proti bolezni. Po mrzlosti se tedaj bolj mleko strjuje in tako bole-zen poslabša. Posebno zdraviti to bolezen je težko in je treba biti previden.

Dobro je pa izmivati vime s toplo vodo, na kateri smo ku-hali laneno semetje ali pa ječ-men. Spira se 4 ali pa še več-krat na dan. Vasej se mora vime dobro obrisati z rahlo cu-njo, da se ne prehladi, ker je vime suho, naj se ga namaze s čistim oljem. Kadar spiramo vime ali ga grejemo s saparo, ga moramo vasej po-tem tudi namazati z dobrim ol-jem, da obdrži gorkoto. Veliko-krat je tudi potrebno, da mora-mo vime podvezati z zato pri-pravljenim pasom na hrbtu, ta-ko da senci skozi za to priprav-ljeno cunjico ven vise.

Pokladajmo kravi, ako je po-letni, obilo sveže krme. Previdno naj se namaze 2-krat na dan, s sledečim mazilom: Rp. Acid salicyl. 45 gr. Oil of Camphor 3 1/2 oz. Ali pa z Rp. Ammonium sulfocetylol 150 gr. Spiritus dilut.-Alcohol 150 gr. Adiposullus. Hog lard 150 gr. Lanolin Lin-seed oil 1 1/2 oz.

Ako so že na vimenu trdne, tedaj se pa maže s sledečim ma-zilom: Rp. Camphor 99 gr. Un-guenum florum 1 oz. Ol. Lauri (Laurel oil) 1 oz.

Dajmo poleg mazila kravi še nekoliko grene soli, da je iz-čisti.

Vnetje vimena pri kravah

Rp. Ol. Comphorate, 1 oz. Ung Hydrarg. ciner, 1 1/4 oz. S tem mazilom se namaze 2-krat na dan vime. Pisati bi imel še mnogo o vnetju vimena, ali upam, da sem zadosti obširno podal infor-macije. Paziti je pa tudi na to, da bi res slučajno ne bilo vsled gadjega pika. Taka bole-zen se pa redko pripeti in se mnogo razlikuje. Pripeti se le vnetje vimena največkrat.

Vrtnarstvo

Imejmo vedno vrt skupno, in tako velik — z dolgimi vrstami — da ga zamoremo pleti a ko-njem, ker je velike važnosti, da ga držimo brez plevla.

Započnimo z delom že v jese-ni. V jeseni je potrebno, da pri-nemo z vrhom za prihodnjo spo-mlad, ko smo pobrali z vrta pri-delke, kjer imamo že zagnjeno vrtno zemljo od prejšnjih let. Vzemimo sedaj en voz gnoj-a, kateri je že dobro pretrohnol, ali pa če še ni. Posujemo ga na 400 atirjaške čevlje površine zemlje. Preorjimo ali prekopljimo ta gnoj že v jeseni ali v lepi zi-mi. Potrosimo nekoliko tudi a pepelom, ako ga imamo, ali pa s kostno moko. To so izvršna gnojila za vrt. Kadar potrosimo ta gnojila vrhu izorane zemlje, tedaj moramo nekoliko zagreb-ati ali pa sabrati te praške. Kadar preorjemo zemljo za vrt, tedaj pomorimo vsled premrzn-e-nja zemlje mnogo mrčesa in dru-gih vrtnih zajedalcev. Kadar zemlja zamrzne, se tudi zrahl-ja in postane predušna, da po-tem lažje sprejema vlogo in zrak. Posebno priporočljivo je tudi, da v jeseni, kadar spravi-mo vrtno pridelke, posejemo zemljo s deteljo ali pa rijo. Spo-mladi pa to deteljo ali rjo zopet preorjemo in napravimo zele-njadni vrt. (Dajla prihodnja)

Odsolnitev železnice

Pittsburgh, Pa. — Tukajšnja cestna železnica je v zadnjih dveh dneh odpuščala več kot štiri-sto delavcev in napoveduje na-daljnje odsolnitve vsled padca v prometu.

RAZNE VESTI

Pomoč za čikaške reveže za-držana

Springfield, Ill. — Akcija v illinojski legislaturi za brezpo-selne delavce in brezdomce v Chicagu in državni sploh je ne-mogoča pred prihodnjim pon-dejkom. Legislatura je bila zad-nji teden odgodena do 2. febru-erja in zdaj se ne more aniti brez formalnega governerjeva-ga sklica. Governor sklicuje novo zasedanje za ponedeljek. Medtem bodo izdelani vsi načrti za dovoljenje petindvajset mili-jonov dolarjev iz državne bla-gajne za nadaljnje nasiljevanje in prenočevanje 500.000 brez-poselnih v Chicagu. Privatni pomožni sklad bo do ponedeljka popolnoma izčrpan.

Insulova družba ne pozna de-presije

Chicago. — People Gas, Light & Coke Co., Insulova kompanija, poroča, da so bili dohodki v pre-jšnjem letu največji v njeni o-dovini. Družina je reducirala o-bratovalne stroške in zato izka-zuje v preteklem letu en milijon dolarjev več profita kot l. 1930. Kompanija je lansko leto znisala menze in odpuščala več sto delav-cev.

Magnat Wrigley umri

Phoenix, Ariz. — V torek je tu umrl za srčno hibo William Wrigley, magnat žvečilnega gu-mija in sporta, v starosti 70 let. Zapustil je teške milijone in po-sedstva ter palače po vsej deželi. Pokopan bo na svojem posestvu na otoku Catalina ob Californiji.

PREKLIC

Vsem, katerih se tiče, naznan-jam in izjavljam, da kar sem go-voril o Steli Novak ni bilo res-njca. Prosim, da to upoštevate in vsamete na znanje.—T. P., Superior, Wyo. (Adv.)

Naročite Mladinski list, naj-boljši mesečnik za slovensko mladino!

LUCKY STRIKE
"IT'S TOASTED"
CIGARETTES

Lauren Phillips

"Moj vzrok za kajo LUCKIES"

"Moj vzrok za kajo LUCKIES je, ker so tako mile ter ne dražijo mojega grla. Vsi novi Cellophanski ovoj je čudovit. Samo potegljaj za tab. pa se pojavijo LUCKIES."

Lauren Phillips

"It's toasted"

Zaščitna Valoga Ograja proti dražljajem — proti kašlju
In Mehuro-varga Cellophane Ograja le "Toasted" Ovoj Vdane Izdel

NARAVNOST NA LUCKY STRIKE — 40 minut v neobčutljivi plastini — občutljivi na vročino, ki Walter Winchell, največja zdravila za preprečevanje potovanja jutrišnje mize, vsak teden, četrti in sedmi teden vsakega leta.

Tom Kroman:

Boben v zmajski zemlji

Skozi enega teh vhodov se je v pozni noči, tedaj, ko se je že zdavnaj nagnilo preko polnoči, prihljubila na svetlo služabnica in vodila seboj mlado Anilo. Ta se ji je iskreno izpovedovala.

— Tu ne strpim niti minute več. Današnji dan je mejnik mojega življenja. Valmir ga je postavil. Valmir mi je ukradel tišino srca, brez njega ni moje srce. — — — A zdaj ga ni, da bi kaj lepega povedal. O, če ga umore, potem je vsega konec!

Služabnica jo je zvesto poslušala, se zamislila v njeno skrb in jo tolažila:

— Ne skrbi toliko, prišel bo. Kar na lepem ne more družbe zapustiti.

Anila je komaj vztrajala.

— Iskat ga pojdva! Naj bo, kar hoče. . .

Res sta odšli od gradu, toda komaj sta bili nekaj korakov stran od terase, ju je prestrašila čudna, nenavadna vihra. Obrnili sta se in bežali nazaj v svoje prostore. Pred gradščo pa prišla čisto druge osebe. Anila je privedla sabo mnogo mladih zemljanov in se utaborila na terasi. Vse so bile silno razburjene, na Anila se ni poznala prav nobena sled prejšnje žalosti. Bila je silovito korajžna, da so se zemljanke na tistem čudile, a je verno poslušala.

— Sklenile smo, da tudi me poličemo pravico. Naj nobena ne ostane aredi pota! Murci je z golo trdovratnostjo dobila zmago in zlatnike.

Zemljanka, ki ji je najvernejše sledila, je zaklicala:

— Kar naskočimo!

Druga zvesta spremljavalica tudi ni molčala.

— Pisarja vrzimo iz spanja!

Vse ostale so pritrdile in bile vse rdeče od navdušenja. Anila je junaško zapovedovala:

— Za mano, ljubice! Pravica je za vse.

Brez posebnega prevdavanja so obkobile v sodišče vodeče duri in trkale z veliko vztrajnostjo in vedno večjim besom.

Lineja in služabnica sta se sicer bali teh rokavljencev, vendar nista nikamor ušli. Ko je bil ves trop razboritih mladenk pri svojem vztrajnem trkanju tako zaplenjen, da sta mogli brez zapazitve uiti mimo njih, sta to tudi storili.

— Mlade zemljanko so pa kričale:

— Pisar! — Odpri! — Pravice! — Pravice!

Kričale so tako dolgo in trkale s tolikim pogumom, da so pisarja prikricale pred duri. Gledal jih je ves zavzet in prepaden.

— Kaj vas je obsedlo? Nikar ne skličite pokojnikov iz jam!

Predenj se je postavila Anila.

— Ne zameri nam, ko te iz tople postelje preganjamo.

— Kaj vendar hočete? Tudi ve bi morale se spati. Zlasti noč, ko smo doživeli grdo aramoto in vrhu vsega še dobrega Dinka izgubili. — — — Kadar se ga spomnim, me zmagajo solze. . .

— Obup ga je zlomil, nas pa ne bo.

Starček je strmel v začudenju.

— Ste tudi ve na tem? — — — Ne verjamem vam. . . To so sanje, to je zabloda.

Anila je nastopila pomirjevalno in mu skušala pojasniti svoje in svojih družic namene.

— Pisar, poslušaj! Po nočnejši sodbi šele vemo, da je tudi za nas pravica. Tudi me hočemo zadoščiti. Vsem naj se prizna, kar se je eni sami.

Pisar je odkimal in kazal ubupen izraz.

— Ne razumem vas. Nemogoče se mi zdi, da bi tudi ve, da bi ve vse imele težko vest in umazano čast.

Anila je odločno zaukazala:

— Nehaj s pridigo! Pečate nam pokaži, kar

nočoj naj se zgodi potrebno. Me vse smo bile varane in vse zahtevamo pravico.

Pisarja se je polotil pravi obup.

— Ojej! Ne smel bi čakati tega dne.

Anila je tolažila, pomirjevala.

— Tebi ne storimo škode. Samo k pravici nam pomagaj.

Zemljanke se niso dalje nič več prerecale.

Pograbile so prestrašene pisarja in ga tirale nazaj ter tako vdrlje v sodnijske prostore.

Šle so prav vse, nekatere po obotavljanju, druge takoj. Anila jih je pridobila za maščevanje in se držala Mirdinovi navodil. Zbrala je prevarana dekleta in z njimi vred vložila novo tožbo za razžaljeno čast.

Vsa dekleta so skominali zlatniki, zato niso odnehala pri svojih namerah.

14.

Ko so mladenke zapustile terasni prostor, so ga kmalu napolnili drugi ljudje.

V mislih, da je tu še najbolj varno, so prišli v to navidezno zavetje Mirdin, Kalajer in Valmir. Prvi se je razgledoval po prostoru.

— Še pravkar se je čulo vpitje, zdaj ni ničesar več.

Valmir je vohal po vseh predpisih zasledovalca, ki nenadoma nekaj zasledil in mu to nie gre v pravi račun.

— Ta vik in krik bi rad izsedil.

Mirdin mu je pritrdil.

— Če te je volja, le razprši dvome.

— Skrivnost mi res ne da miru.

Valmir se ni več obotavljal. Šel je skozi tisti prehod, kjer sta prej prišli Lineja in njena služabnica. V resnici mu ni bilo toliko za hrup, ki ga je slišal, pač pa za mnogo važnejše namene, katere je pred Kalajrom sveto skril.

Ko je Valmir zglinil v zidovju, je Kalajer prosoje stopil pred strogega poveljnika in vroče moledeval:

— Poveljnik, ne dovoli, da bi še kdo drug uganko mojega vratu reševal. Ne upropasti me.

— Če mi boš zvest, ostaneš živ. To pač ni draga odkupnina. Za grehe tvojih kosti mnogo precenena. Svojo črno dušo poglej. Če ti mi prizanesemo, te zunanji svet obesi.

Pokazal mu je tiralico. To je Kalajrovo vdanost še povečalo.

— Obesil me ne bo, zaprt pa bom. Vsega me reši! Zmajskih vislic in zunanje ječe. Paaje ti bom vdan.

— Če se mi poskušas količkar izviti, padeš v nemilost tu in zunaj. Zunanji svet te ne lovi zaostoj. Desetine deklet si zapeljal, vsem obljuboval zakonaki raj, pa še otrok ne moreš preskrbeti. A nam o kreposti in poštenju pridiguješ, govoriš o premoženju, a si še sam le ubežnik. Če se razve resnica, te v prah zdrobe.

— Ne izdaj me!

— Komedijo s krepostjo dolgraj.

— Kako?

— Glavarju dopovej, da hočeš biti naš zemljan za večne čase. Takoj naj ti svetuje, kje za izvoljenko povprašaj. Na delo zdaj, takoj, takoj začni!

Kalajru ni bilo treba dvakrat reči. Hitro so ga odneale noge tja, od koder so ga prej prinesle. Mirdin je pogledal skozi vrata v sodne prostore in se na teraso iskreno prismejal. V tem je pa priplezal na teraso Jobs in sicer z najbolj strme strani. Mirdin se je popravil začudil. Med njim in Jobs je hitro tekkel pogovor, v katerem je bilo poveljniku nerodno. Jobs ga je takoj napadel:

— Poveljnik, vse sem slišal.

(Dalje prihodnjaki.)

Potem sem se sklonil k mojemu tovarišu in ga vprašal: "Ali čujete, kako zavijajo psi po ulicah Žiškova?"

Zadrževal je, se v vozu vzravnaval in zajecjal: "Ali ste bili res na Ruskem?"

"Da. Zaklan v neki odeski beznici med prepripih z mornarji," sem suho odvrnil.

"Ježešmarija!" je zajecjal moj tovariš, "saj je to huje ko v 'Svatbeni srcaji.' In spet je zavladala grobna tišina. Njekje so resnično zavijali psi.

"Ali ni tu nobene gostilne?" me je zbeženo in otožno vprašal avtor mojega nekrologa.

"Gostilne?" sem se smejal. "Zdaj bova najprej splezala preko pokopališnega zidu in se ob kakem nagrobnem spomeniku pomenila o nekrologu. . . Splezajte najprej vi in mi potem dajte roko!"

Nemo in drgetaje me je ubogal in oba sva se znašla onstran zidu na pokopališču. Okolu naju so žumele ciprese in veter je vel med križi.

"Ne grem naprej," je stokal, "kam me vendar vlečete?"

"Zdaj," sem dejal zadovoljno in ga podprl, "zdaj si bova ogledala grobnico stare praške družine Bone-plant. Povsem zamenjana grobnica, oddelek I, vrsta 6. ob zidu. Zamenjana od tistega dne, ko so vanjo pokopali zadnjega tega rodu, katerega so l. 1874 prepeljali iz Odeze, kjer so ga v neki beznici mornarji v prepiru zaklali."

Ko sva sedela na nagrobnem kamnu, pod katerim so trohnele kosti družine Boneplant, sem prijel avtorja mojega nekrologa za roko in s tihim glasom dejal:

"Dragi prijatelj! V srednjih šolah so vas gospodje profesorji učili, da je najlepši pregovor tisti, ki pravi: 'O mrtvih moraj govoriti le dobro!' Vi pa ste se potrudili, da ste pisali o meni kolikor možno nepovoljno. Če bi si bil sam pisal svojo posmrtnico, bi me drugim dejal, da me še nobena smrt ni tako ganila kot smrt gospoda Tegaintega. Dajte bi napisal, da je bila najlepša lastnost umrlega tovariša njegova goreča ljubezen do vsega vzvišenega in do vseh, ki so dobrega srca. Vi pa ste po moji smrti pisali, da je umrl malopridnež in komedijant. Ne jokajte! So trenutki, v katerih srce prekipeva v hrepenju orisati najlepše lastnosti in dela umrlega! Vi pa ste napisali, da je bil umrl pijanec!"

Avtor mojega nekrologa je tarnal huje in huje. Njegovo lhtenje je napolnilo tišino pokopališča in odmevalo po vsem Žiškovu.

"Dragi prijatelj!" sem dejal s povdarmom, "ne jokajte, zakaj zdaj je prepozno. . ."

To rekši sem skočil čez pokopališki zid, pozvonil pri vratarju in mu sporočil, da sem na povratku s svojega nočnega dela slišal za pokopališkim zidom pritaženo lhtenje.

"To bo pa spet kak pijan vdovec," je menil vratar cinično, "dal ga bom zapreti."

Čakal sem za pokopališkim zidom. Čez kakih deset minut so stražniki odpeljali avtorja mojega nekrologa na varnostno stražnico.

Brnil so je z rokami in nogami ter kričal: "Ali so sanje ali je resnica?" — (B. Z.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Dec. 31. 1931), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Nasi zastopniki ne val družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za član \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 za poštnino.

Upravištvu "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

Jaroslav Hašek:

FINANČNA KRIZA

Stari Šima, uradnik pri banki Prohazka & Co. se je po petnajstih letih končno vendarle ojunčel, potkal na vrata finančnika Prohazke in ga prosil, naj mu ob Novem letu zviša plačo za dvajset kron.

Šima sedi torej pred gospodom Prohazko, zakaj ta mu je bil takoj, ko je slišal njegovo zahtevo, ponudil stol; in gospod šef hodi po pisarni gori in doli, gestikulira z rokami in pravi:

"Lahko bi vas bil zaradi vaše nesramne zahteve takoj vrge! ven, toda ker imam baš pol ure časa, se hočem o tej stvari z vami prav prijazno porazgovoriti. Vi bi radi, da bi vam zvišal mesečno plačo za dvajset kron, kar znaša torej letno dve sto štirideset kron. To zahtevate od mene v času, ko visi nad denarnim trgov Damoklejev meč denarne podražitve? Vi veste, da so alpske delnice padle od 772 na 759.60, da so Poldove akcije padle na 938. Tudi kurz bruske tovarne orožja pada, dragi gospod Šima. Od 728 je prišel na 716.40. To je zares grozno, in vi hočete 20 kron povziška!"

Prišel je viti roke in namah je bruhnilo iz njega: "Vrednostni papirji so na denarnem trgu zelo labilni. Vodilni papirji, akcije avstrijske Kreditanstalt, so zadnje dni precej oslabiljeni in padec znaša skupno 5 kron, zdaj stoji na 664.90, in vi zahtevate 20 kron povziška. Na trgu transportnih vrednosti je opazil le slabše in brezpomembne transakcije, državne železnice so padle za celih 12 kron. Italijanska vlada si ne more izposoditi od Francije sto milijonov kron, in vi zahtevate od mene 20 kron povziška."

Francija namerava prodati svoje železarne, govori se celo o prodaji ruskih državnih imenj, vi pa pridete k meni in pravite, kakor da bi bilo to samo ob sebi razumljivo: "Petnajst let sem zvesto služil, gospod šef, in zdaj se drznem z ozirom na splošno gospodarsko krizo in podražitev, z ozirom na mojih 10 otrok, preluknjane čevlje, bedni položaj, prositi za 20 kron mesečnega povziška". Nesrečnik, prav imate, finančna kriza je velika. Akcije južne železnice so padle za pet kron vsaka, jaz pa sem vam, —

toda čemu vam prav za prav vse to pripovedujem, dobri človek. Zapišite si, da danes niti akcije bušehradške železnice nimajo dobrih izgledov; kurz A-kuponov bušehradške železnice je padel z 2515 na 2426, kurz B-kuponov pa z 1004 na 976. Ali ste torej znoreli, da zahtevate povzišanje plače. Dobri človek, to je vendar nezmisel! Kar pojdite na praško borzo! Na trgu je sja mnogo vrednosti, povpraševanje je veliko, toda kaj vse to pomaga, če pa akcije izkazujejo strašno poslabšanje! Niti ena ni trd-

na! Akcije Kreditne banke, ki sem jih bil prej kupil po 760, so padle na 750.75. Kaj pravite k temu? Ali se zahtevate povisek, stari mož? Ali še vztrajate na svoji zahtevi zdaj, ko avcarska vlada ne najde nikjer posojila v znesku dveh milijonov, ki jih rabila za obrok? Da, stari mož! Mesečni izkazi o denarnem prometu so zelo neveselni, letošnja bilanca me bo spravila v norišnico. Rumunija, Turčija, Bolgarija in Grčija, nobena si ne more niti groša izposoditi, vi pa zahtevate, naj vam povzdam plačo.

Spanija, Portugalska in Italija ne morejo nikjer dobiti posojila. Bančni institut "Francis-Freres" v Lyonu je zaradi maroške ekspedicije izgubil 150 milijonov, vi pa pridete mirno po 20 kron. Človeče, ali veste, da govori o fuziji rosiških premogovnikov s Friedrichovimi obrati in ali veste, da pomeni nakup deležev tvornice "Maria-Ana" zmanjšanje letnega prometa za dvajset tisoč kron? Nikjer se špekulacije ne posrečijo. Kupite akcije podolske cementarne, boste videli, kaj se vam bo pripetilo.

Pojdite z njimi na borzo! Prav gotovo ne boste šli. Vi majate za glavo. Čeprav so akcije kolnske tovarne umetnih gnojil še precej trdne, morate zanje plačati od 379, medtem ko sem jih jaz kupil po 382, izgubim torej tri krone. Verjemite mi, da vas kar težko gledam, ko sedite tukaj kakor štor! Vrag naj vas vzame z akcijami sladkorne industrije vred! Povem vam, da so tudi te pričele popuščati in da ne boste dobili zanje več kot 261.50, pa če iz kože skočite. Meni se jih nihče ne bo drznil ponuditi, prav tako kakor se mi ne bo drznil ponuditi akcij tovarne puškinih kopit, to vem z gotovostjo. To bi ga napodil, takega človeka. Ali veste, da vineberška opekarna stoji pred bankrotom in da o ljubljanske srečke padle? Ali veste, da se je ameriški milijarder Brown ustrelil? Ali veste, da se čim prej izjavi, kaj misli sto-

so se finančniki Mueller, Skabat, Kovner, Huebner usmrtili, da so se finančniki Beeche, Quinay, Mains, Bulechard obesili, ali veste, da so finančniki Karet, Morrison in Connot in bankir Hamerles z ysemi svojimi delničarji poskakali v reke, kanale, morja? Ali veste, da se konkurzov izognje le na ta način, da zažgejo premogovnike in da je ameriški premogovni kralj skočil na Alaski v tak goreč premogovnik? Ali veste, da je na Urulu potres uničil vsa žveplena polja, da so oldenburške petdesetdolarske kroeke padle za 50 odstotkov, da je sojnograška železnica in maloželezniska družba napovedala konkurz? Vi tega prav gotovo ne veste, sicer ne bi zahtevali o mene 20 kron mesečnega povziška. . .

Finančnik Prohazka je potresel nepremično sedečega Šimo in Šima je s svojimi ledeno mrzlimi udi padel s stola na tla.

Spridlo te finančne bede mu je počilo srce. (B. Z.)

NENAVADNA OPOROKA

V Jasšyju je umrl imovit zasebnik Ladislav Ghica. V oporoki je določil za svojega dediča rumunsko Akademijo znanosti, vendar pod pogojem, da dobi ustanova 150 milijonov lejev samo tedaj, če izda njegovo literarno zapuščino. Če bi Akademija ne mogla izvršiti tega pogoja, dobi denar pokojnikov mlajši brat.

Akademija je poverila posebno komisijo z nalogo, naj pregleda pokojnikove rokopise in naj izreče svojo sodbo. Komisija pa je morala v svojo osuplost ugotoviti, da je zapustil Ghica samo pornografske rokopise, ki so takšni po vsebini, da jih zavod njene vrste ne more dati na svetlo. Navzlic temu se vodstvo ustanove še ni odločilo, ali sprejme denar ali zavrne spridlo dejstva, da pritiska pokojnikov brat z vso silo na Akademijo, naj še čim prej izjavi, kaj misli sto-

ZNIŽANE CENE ZA
TJA IN NAZAJ

Do Ljubljane

IN NAZAJ PREKO HAMBURGA

\$174.00 V TRETJEM
RAZREDU

(U. S. davek posebej)

Ta cena je zdaj voljavna na vseh naših parnikih!

Za podrobnosti vprašajte lokalne agente ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave.

Chicago, Ill.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNIVsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ZELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA

Jaroslav Hašek:
Sročanje z avtorjem mojega nekrologa

Med tem ko sem približno šest let živel v Rusiji, so me moji sodobniki v domovini nekajkrat proglasili za mrtvega; vzroki moje smrti so bili različni, enkrat sem bil umorjen po naročilu tajne organizacije, drugičrat spet so me privatne osebe posale v srečnejše onostranstvo.

Ko sem se vrnil v domovino, sem izvedel, da sem bil "trikrat obesen, dvakrat ustreljen, enkrat so me uporni Kirgizi ob jezuru Kale-Yšela razčvetili, nato pa so me med prepripih v neki odeski beznici pijani mornarji končevalejavo zaklali. Poslednji način se mi je zdel še najverjetnejši.

In ne samo meni, ampak tudi mojemu dobremu prijatelju Kolmanu. Ko si je oskrbel očividca moje sramotne in junaške smrti, je napisal za list, v katerega redakciji je delal, članek o tem, za me tako nevesnem dogodku.

Toda grolo poročilo mi ni bilo dovolj! Njegovo sočutno srce mu ni dalo prej miru, preden ni napisal na moj naslov pravega nekrologa, ki sem ga kmalu po svojem povratku v Prago čital.

V elegantni obliki je aramotil moj spomin, trdno prepričan, da se mrtvi ne morejo več braniti.

Da mu dokazem nasprotno,

sem ga polekal in tako je nastala ta zgodba.

Niti Poe, ta mojstrski opisovalec groze in strahu, si ne bi bil mogel izmisliti za svoje novele tako grozne vsebine. . .

Avtorja mojega nekrologa sem našel v neki majhni praški pivnici točno o polnoči, torej ob uri, ob kateri se ne vem po kakšni cesarski odredbi iz leta 1856 morajo gostilne zapirati.

Opazoval je strop. V gostilni so ravno popravljali z miz. Prisedel sem k njemu in ga mehko vprašal:

"Dovolite, da sedem semkaj?"

On je še nadalje opazoval neko mesto na stropu, ki ga je očividno zelo zanimalo, in logično odgovoril:

"Prosim, sicer pa itak ravno zapirajo in menim, da prav za prav ni vredno."

Zgrabil sem ga za roko in ga obrnil k sebi. Nekaj časa je molče strmel vame, potem pa je z mehkim glasom dejal:

"Ali niste bili v Rusiji?"

Z nasmehom sem mu odgovoril: "Torej ste me vendarle spoznali? Da, res je — v Rusiji so me v nekem prepripih mornarji zaklali."

Pobledel je: "Vi ste. . . Vi ste. . ."

"Da," sem dejal s povdarmom, "v neki odeski beznici so me mornarji zaklali in vi ste mi napisali nekrolog."

"Ali ste čitali, kar sem napisal?" mu je ušlo.

"Kajpak. Vkljub nekaterim nesporazumom je nekrolog zelo zanimiv in nenavadno izčrpen. Niti o Njegovem Velicanstvu cesarju niso po njegovi smrti tako izčrpno pisali. Njemu je vaš list posvetil samo 152 vrstic, med tem ko jih je meni 186 po 33 vinarjev (kako so bili vendar novinarji včasih slabo plačani), kar znaša skupno 55 kron 15 vinarjev."

"Kaj prav za prav hočete od mene?" me je strahoma vprašal. "Ali morda hočete imeti tistih 55 kron 15 vinarjev?"

"Kar obdržite svoj denar," sem mirno odvrnil, "mrtvi ne jemljejo honorarjev za svoje lastne nekrologe."

Pobledel je.

"Veste kaj," sem dejal, "plačala bova in potem greva še nekam. Rad bi to noč prebil z vami."

"Ali ne bi mogli tega odložiti do jutri?"

Molče sem ga pogledal. "Plačati!" sem kriknil.

Ko sem na voga lu poklical izvoščka, sem ukazal avtorju mojega nekrologa, naj stopi v kočijo, kočijažu pa sem s grobim glasom dejal: "Peljite naju na volšanski pokopališče."